

Logopeden

Nummer 3/2025

Tema: Logopeders arbetsvillkor

AKTUELLT

Medlemsenkäten: Många överväger byta bana

FORSKNING

Barn med autism och TAKK - ett masterarbete

RAPPORT

Projekt i Sörmland syftar till mer likvärdig vård

MÖTET

Om att skapa sammanhang och förändra med fackligt arbete

- Möt Jerker Franzén i Östergötland

Logoped

Ges ut av
Logopedförbundet

INNEHÅLL

I mötet träffar vi logoped Jerker Franzén som delar sin arbetsvecka mellan 50% kliniskt arbete och 50% fackligt arbete på olika samverkansnivåer.

14

FOTO: PRIVAT

24

FOTO: LOGOPEDFÖRBUNDET

Vid Nordic Aphasia Conference låg fokus bland annat på samskapande av interventioner och holistiskt tänkande kring livet med afasi.

INNEHÅLL

- 4. Aktuellt - Specialiseringstjänst
- 6. Aktuellt - Logoped prisad
- 10. Aktuellt - Medlemsenkäten
- 12. Panelen - Lockalfackliga
- 14. Mötet - Jerker Franzén
- 18. Forskning - Om autism och TAKK
- 22. Rapport - Flerspråkigt föräldrastöd
- 24. Rapport - Nordic Aphasia Conference
- 27. Fackligt - Styrelsens arbete

I medlemsenkäten anger hälften av respondenterna att man knappt hinner med sina arbetsuppgifter.

10

FOTO: LOGOPEDFÖRBUNDET

REDAKTÖRERNA

logopeden@logopedforbundet.se

Från och med detta nummer har Logopeden en ny redaktör - Maja Jägersvall. Mer om Maja kan du läsa på sidan 7. Maja har sitt första nummer fått göra en djupdykning i logopeders arbetsvillkor och fackligt engagemang. Vi hoppas att du blir inspirerad till att aktivt påverka logopeders arbetsförhållanden och engagera dig fackligt.

STINA LINDKVIST

MAJA JÄGERVALL

FOTO: SIGNE TONER

FOTO, FRAMSIDA: PRIVAT

Logopeden

LOGOPEDFÖRBUNDET

Box 1419
111 84 Stockholm
08-442 44 60
www.logopedforbundet.se

ANSVARIG UTGIVARE:

Kerstin Wiström
076-030 49 76
kerstin.wistrom@logopedforbundet.se

TRYCK:

Linder Roths tryckeri

REDIGERING OCH LAYOUT:

Stina Lindkvist

REDAKTÖRER:

Maja Jägervall och Stina Lindkvist
logopeden@logopedforbundet.se

VETENSKAPLIG REDAKTÖR:

Joakim Körner Gustafsson
logopedenva@logopedforbundet.se

Redaktionen förbehåller sig rätten att
språkligt ändra och förkorta bidrag.

UTGIVNINGSPLAN 2025:

Nr	Manusstopp	I brevlådan
4	13 november	5 december

Prenumerationspris:	250:-/år
Utanför Sverige:	300:-/år

ANNONSPRISER: (inkl moms)

Plats-, kurs- och produktannonser	
Storlek	Pris
1/1-sida	10 800:-
1/2-sida	7 300:-
1/4-sida	5 100:-

WEBBANNONSER:

Logopeden.se	
440 x 1212 pixlar	3250:-
3 veckor för produktannonser, platsannonser till sista ansökningsdag	

ANNONSER SÄNDES TILL:

logopeden@logopedforbundet.se

LEDARE

LOGOPEDEN I RUMMET

För oss i förbundets styrelse börjar hösten alltid på samma sätt, och det är med ett internat. Där arbetar vi fram det kommande årets verksamhetsplan. Vi ringar in våra stora frågor, vi bryter ner dem i delmål, vi ställer dem mot våra resurser och sedan gör vi en så konkret plan vi kan. Det är inte lätt, för vi är ganska sturska. En generell "hur svårt kan det vara?"-mentalitet ställs mot realiteten i frivilligarbete. Ju fler arenor vi ska verka inom, ju fler människor vi ska träffa, desto mer resurser behöver vi. Och när jag säger resurser så menar jag framför allt folk. Om logopeder ska höras i de viktiga samtalen så måste det de facto sitta en logoped med i rummet. Och oj vad många fler rum vi sitter i nuförtiden. Men det är en utmaning för oss, att räcka till. Det kräver en del hårda prioriteringar.

I det här numret presenterar vi en sammanfattning av medlemsenkäten som gick ut i våras. Stort tack till dig som svarade, det är viktiga siffror som vi kommer ha stor användning av. Resultaten bekräftar det vi redan vet, att logopeder värdesätter patientarbetet och kollegorna högt, men att vi kämpar med för hög arbetsbelastning, begränsade karriärmöjligheter och dålig löneutveckling. Det är inget nytt och det är i linje med de flesta andra vårdyrken, men att så hög andel som 40% av de svarande överväger att lämna yrket är djupt oroväckande. Våra kommuner, regioner och nationella beslutsfattare är de som har makten att förbättra våra villkor, och allt det förändringsarbete som sägs ske måste börja märkas på golvet. Nu.

Det är viktigare än någonsin att vi går samman och gör vår röst hörd. Återigen, om våra frågor ska upp på bordet så måste vi vara med i rummet. Ditt fackliga enga-

gemang, vare sig det är på arbetsplatsen, i regionen eller i lokalföreningen, spelar en konkret roll. Och, du: det är inte becksvalt. Det finns en stor drivkraft i landet att bygga om vår sjukvård till en bättre version. Och det kan faktiskt vara rätt kul att vara med och snickra.

FOTO: KERSTIN KARLSSON

Kerstin Wiström

Ordförande i
Logopedförbundets styrelse
kerstin.wistrom@logopedforbundet.se

"...men att så hög andel som 40% av de svarande överväger att lämna yrket är djupt oroväckande."

Specialiseringstjänstgöring för logopeder kan bli verklighet

I början av juni presenterades en utredning som föreslår en författningsreglerad specialiseringstjänstgöring för logopeder. Med regionen som huvudman och Socialstyrelsen som ansvarig myndighet föreslås vidareutbildningen för logopeder bestå av en kombination av praktisk tjänstgöring och teoretisk utbildning omfattande sammanlagt minst 2,5 år.

Utredningen bedömer att det är ett nationellt intresse att logopeder och psykologer får en författningsreglerad vidareutbildning genom specialiseringstjänstgöring, med regionerna som huvudmän, vilket innebär en kombination av praktisk tjänstgöring under handledning och kompletterande teoretisk utbildning. (SOU2025:63)

Specialiseringstjänstgöringen för logopeder föreslås omfatta minst två år och 6 månader med en kombination av praktisk tjänstgöring under handledning och kompletterande teoretisk utbildning med regionerna som huvudmän. Socialstyrelsen föreslås bli den myndighet som utfärdar bevis om specialistkompetens. Utredningen föreslår även att det befintliga Nationella rådet för specialiseringstjänstgöring ska utökas med ledamöter som har särskilt ansvar för logopeders specialisttjänstgöring. Bestämmelserna om reglerad vidareutbildning föreslås träda i kraft den 1 september 2029. En övergångsbestämmelse ska införas som berör vilken erfarenhet eller utbildning som ska anses likvärdig med specialistkompetens för legitimerade logopeder.

Logopedförbundet kommer nu att bevaka hur arbetet fortlöper och nästa steg är att svara på utredningen genom att skriva ett remissvar.

I samma utredning föreslås även en tydligare reglering kring fortbildning för professioner inom hälso- och sjukvård. Utredningen anser att

FOTO: LOGOPEDFÖRBUNDET

Specialiseringstjänstgöringen för logopeder föreslås omfatta minst 2,5 år med en kombination av praktisk tjänstgöring under handledning och kompletterande teoretisk utbildning.

vårdgivarens ansvar för att både identifiera utbildningsbehov och att ge möjligheter till regelbunden fortbildning behöver förtydligas och föreslår därför en lagändring i Patientsäkerhetslagen som omfattar alla hälso- och sjukvårdspersonal. Fortbildningen ska ses som en del av det systematiska patientsäkerhetsarbetet och vårdgivare ska ta fram rutiner för att identifiera utbildningsbehov samt ge möjlighet till regelbunden fortbildning som leder till att kravet på god vård enligt hälso- och sjukvårdslagen respektive tandvårdslagen upprätthålls.

Samtidigt föreslår man att det införs en uttrycklig skyldighet för hälso- och sjukvårdspersonal att ta del av fortbildningen, även detta genom en ny bestämmelse i Patientsäkerhetslagen. Man vill tydliggöra det personliga ansvaret att upprätthålla och uppdatera sina kunskaper och

färdigheter för att kunna arbeta i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Kommentar från Logopedförbundets ordförande Kerstin Wiström:

Vi på Logopedförbundet är otroligt glada över att man har lyssnat på oss, då det här innebär ett stort lyft inte bara gällande vår kompetensutveckling, utan också för vår professions legitimitet, synlighet och attraktivitet. Utredningen slår fast att det finns ett tydligt behov av specialistlogopeder inom hälso- och sjukvården, särskilt för att möta patienter med komplexa och ofta livsavgörande behov, och vi kan inte annat än att hålla med.

En längre sammanfattning finns att läsa på [Logopeden.se](https://logopeden.se)

SIGNE TONÉR OCH MAJA JÄGERVALL

ANNONS

KBT för logopeder – praktiska metoder som gör skillnad

Som logoped möter du klienter som behöver mer än teknisk träning. Kursen ger dig metoder från KBT och ACT som hjälper dig att skapa trygghet, bygga motivation och nå hållbara resultat.

Kursstart hösten 2025 – boka din plats idag!

Läs mer och anmäl dig på
psykologiakademin.com

PSYKOLOGIAKADEMIN

Två logopediska grupper har arbetat fram riktlinjer för logopeder med medicinskt ledningsansvar inom pedagogisk verksamhet respektive riktlinjer för flexibel endoskopisk undersökning av sväljning (FUS).

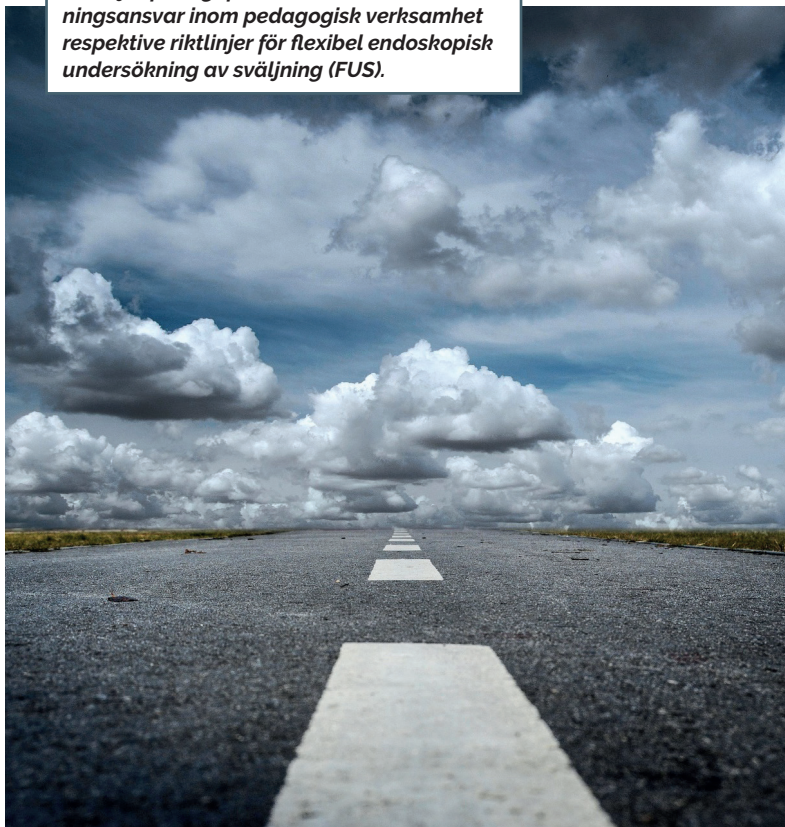

FOTO: PIXABAY

Nya riktlinjer

Två nya riktlinjer som Logopedförbundet står bakom finns publicerade på förbundets hemsida under rubriken "kliniska riktlinjer".

Nya riktlinjer för logopeder med medicinskt ledningsansvar inom pedagogisk verksamhet finns nu publicerade. I dokumentet finns information om organisatoriska förutsättningar för uppdraget som medicinskt ledningsansvarig, en beskrivning av ledningssystemets grundläggande delar inklusive hänvisningar till relevant lagtext, rekommendationer kring rutiner och riktlinjer för uppdraget och om systematiskt kvalitetsarbete. Dessutom beskrivs arbetet med patientsäkerhetsberättelse.

Nya riktlinjer för Flexibel endoskopisk undersökning av sväljning (FUS) har precis publicerats på Logopedförbundets hemsida. I dokumentet finns det bland annat information om logopedisk utredning vid dysfagi, rutiner för hygien, hur man uppnår FUS-kompetens och en steg-för-steg rutin för tillvägagångssätt vid upplärning. Arbetsgruppen för riktlinjerna kommer nu fortsätta med att ta fram en rutin för sväljningsröntgen.

FORSKNING

Ny rapport för ökad kunskap om dyslexi

Under Almedalsveckan i slutet av juni presenterade Prinsparets stiftelse forskningsöversikten Dyslexi – forskning och praxis i Sverige i en internationell kontext. Rapporten har tagits fram av forskare vid KIND på Karolinska institutet, däribland logoped Martina Hedenius, och belyser viktiga utmaningar inom skola, vård och arbetsliv och är ett kunskapsunderlag för beslutsfattare, pedagoger, vårdgivare och arbetsgivare som vill verka för ett mer inkluderande samhälle.

– Vi vill att rapporten bidrar till ökad kunskap om dyslexi och ökade möjligheter för alla barn att nå sin fulla potential, säger Helene Öberg, generalsekreterare hos Prinsparets stiftelse.

Läs mer om rapporten på logopeden.se.

FORSKNING

Logoped prisad för bästa avhandling om Parkinsons sjukdom

Hanna Steurer, logoped och forskare vid Karolinska Institutet och Uppsala universitet har tilldelats Elsa och Inge Anderssons pris 2025. Priset delas ut av Parkinsonfonden och ges till bästa avhandling om Parkinsons sjukdom. Hannas avhandling (som hon försvarade i mars 2025) visade att behandling med HiCommunication, som är en grupp-baserad behandling för personer med Parkinsons sjukdom, ledde till förbättringar både avseende röststyrka och röstkvalitet hos deltagarna. I en intervju i samband med att priset delades ut uttryckte Hanna att det känns stort och viktigt att forskning kring kommunikation och Parkinsons sjukdom uppmärksammas på det här sättet.

Läs mer om avhandlingen och en intervju med Hanna i [Logopeden nr 2 2025](#).

FOTO: PRIVAT

Hej Maja
Jägervall!

Du är sedan augusti Logopedförbundets nya kommunikötör och ny på posten som en av Logopedens två redaktörer. Hur känns det?

Det känns väldigt roligt. Kan knappt tro att det är sant faktiskt. Det är såklart mycket att ta in och lära sig så här i början så huvudet är fullt men på ett bra sätt.

Vad lockade dig till rollen?

Jag har alltid tyckt om att arbeta med texter och innan jag blev logoped sneglade jag åt journalisthållet. När den här möjligheten dök upp kunde jag inte låta bli att söka då uppdraget kombinerar ungefär allt jag tycker om, kan och vill lära mig mer om vad gäller digital kommunikation och skrivande. Jag har också engagerat mig fackligt länge vilket gör att jag känner en närhet till förbundet som också gjorde att steget att söka blev kortare.

Vad gör du när du inte arbetar för Logopedförbundet?

Jag är logoped i Region Kronoberg och har jobbat i regionen sedan 2014. Just nu har jag största delen av min tjänst på Barn- och ungdomskliniken där jag främst träffar barn med ät- och sväljsvårigheter.

Jag har även mitt egna företag Bonjour kommunikation där jag föreläser om hur man skriver begripliga journaler och så poddar jag ibland. Just nu är aktiviteten rätt låg på den fronten av förklarliga skäl.

Vad hoppas du bidra med som kommunikötör och redaktör?

Jag hoppas kunna fortsätta arbetet med att sprida logopediska nyheter och skapa relevant innehåll för alla som besöker våra olika kanaler. Jag hoppas även att inlägg och reportage ska skapa engagemang så att Logopedförbundet digitala kommunikation är en del av många olika flöden.

STINA LINDKVIST

KLINISK VERKSAMHET

Ny smart sökmotor för ICD- och KVÅ-koder

Sökmotorn AICD.nu är en smart sökmotor för såväl ICD-koder som KVÅ-koder. Bakom sökmotorn står läkaren Anders Forselius. Sökmotorn är kostnadsfri och tillåter felstavningar, förkortningar, alternativa benämningar, synonymer och sökningar på andra språk. Den använder artificiell intelligens för att tolka det användaren skriver.

Man kan t ex skriva "rösttrött" i sökrutan och då blir R49.8A Fonasteni andra sökträff. Sökningen "gom dubbel" leder snabbt till ICD-koden Q37.2B Kluven mjuk gom med bilateralt kluven läpp/käke och Q37.4A Kluven hård och mjuk gom med bilateralt kluven läpp. En sökning med ett vardagligt uttryck såsom "svårt med matte" leder direkt till F81.2 Specifik räkneshämd. Ett medvetet stavfel i form av "afsai" leder snabbt till träffar både på R47- och F80-diagnoser, medan "kognitiiv" (sic!) får KVÅ-koden AV106 Undersökning av läs-, skriv- och räkneförmåga relativt högt i söklistan.

KLINISK VERKSAMHET

Möjligt att ge synpunkter på arbetsversionen av ICD-11

En arbetsversion av den svenska översättningen av ICD-11 har varit publicerad ett tag och det går fortfarande att skicka in synpunkter på översättningen då man hanterar dessa löpande. Socialstyrelsen skriver nu på sin hemsida att man bedriver ett utvecklingsarbete "för att förenkla och förtydliga användningen av olika standarder och hur de ska förhålla sig till varandra". Den första svenska officiella översättningen ska publiceras i början på 2026 och målet är att ICD-11 börjar användas 2028 i Socialstyrelsens hälsoregister.

DU FÖLJER VÅR LOGOPEDFÖRBUNDET?

GLÖM INTE ATT FÖLJA LOGOPEDFÖRBUNDET

logopedforbundet_sverige

Socialstyrelsens mål är att den officiella versionen av ICD-11 ska publiceras i början av 2026.

FOTO: LOGOPEDFÖRBUNDET

Handledning

DLS 4-6-R

Nyhet!

Anna Fouganthine
Christer Jacobson

Rättstavning, Ordförståelse, Läsastighet
och Läsastighet

Reviderad version av DLS för årskurs 4-6

Normerade och standardiserade test i:

- Rättstavning
- Ordförståelse
- Läsastighet
- Läsastighet

DLS 4-6-R är ett lättadministrerat screening-instrument som är avsett att användas för analys av läs- och skrivförmåga hos elever i årskurs 4-6.

Testen genomförs med papper och penna och ger pedagogen en översiktlig bild av gruppens och enskilda elevers färdigheter i olika aspekter av läsning och skrivning.

www.hogrefe.se

Hogrefe Psykologiförlaget har en lång tradition av att utveckla, anpassa och publicera psykologiska test och metoder baserade på forskning och vetenskap.

DLS 4-6-R är baserat på DLS 4-6 och den omfattande revideringen har genomförts av Anna Fouganthine och Christer Jacobson.

Det nya materialet har ett elevnära innehåll och är normerat och standardiserat under hösten 2024.

Kostnadsfritt webinar 30/9 och 16/10 2025 – för dig som arbetar med elever i mellanstadiet

Välkommen att läsa mer om DLS 4-6-R och anmäl dig till webinar på www.hogrefe.se.

TEMA Logopeders arbetsvillkor

Rapporten från medlemsenkäten, som har fokus på arbetsmiljö och möjligheter till kompetensutveckling, levererar en del oro-väckande svar. Vi möter Jerker Franzén som arbetar 50% av sin tid i olika fackliga sammanhang för att påverka logopeders arbetsvillkor. Här bredvid får du möta tre logopeder med lokalfackligt engagemang. På sidorna fyra och fem kunde du läsa om förslaget om specialiseringstjänstgöring som skulle kunna få positiv effekt på kompetensutveckling, lön och yrkets synlighet.

LOGOPEDER SOM ENGAGERAR SIG Lokalfackligt

Vi ställde tre frågor till tre logopeders som engagerar sig fackligt.

- 1. Hur länge har du engagerat dig i Logopedförbundet?**
- 2. Hur kom det sig att du påbörjade ditt lokalfackliga arbete?**
- 3. Vad vill du säga till de som överväger fackligt engagemang?**

FOTO: PRIVAT

HANNA ÖSTENBERG
Östergötland

1. Mitt engagemang påbörjades i maj 2024 då vi startade upp lokalföreningen för Logopedförbundet Östergötland efter en period då det inte funnits någon lokalförening.
2. Det kändes kul att få vara med och starta upp en lokalförening och jobba för att förbättra villkoren för logopeders i Östergötland.
3. Prova! Det är roligt att få engagera sig tillsammans med logopedkollegor från andra arbetsplatser än sin egen och känna att man jobbar för en god sak. Tillsammans kan vi göra skillnad för vår yrkeskår.

FOTO: PRIVAT

JASMINE LINDSTEN
Skåne

1. Jag började mitt fackliga engagemang i samband med att Skånes lokalförening startade upp våren 2024.
2. När vi i Skåne fick reda på att det eventuellt skulle bli värdval så ville jag försöka påverka det, helst så att det inte blev av alls men annars med så bra förutsättningar som möjligt. Då fick jag till mig att det var fackligt jag skulle bli.
3. Gör det, säg ja och våga prova! Det är så roligt att få engagera sig i viktiga frågor och med andra som också bryr sig om samma saker. I detta världsläge som råder så är det skönt att få göra något konkret tillsammans. Det är svårt att förändra något långt borta men här, i Region Skåne, kan jag få vara med och göra saker och ting bättre för skåningarna i alla fall. Dessutom så finns möjligheter att göra precis lagom mycket och ju fler vi är desto lättare är det och fortare går det.

FOTO: PRIVAT

CATARINA RAGNAR
Kronoberg

1. Jag tog logopedexamen 1978 och har varit fackligt engagerad i princip sedan dess på olika vis.
2. Jag blev inspirerad av en äldre logopedkollega som var fackligt aktiv samt ordförande i landstingets SACO-råd och ordförande i Slof.
3. Engagera er! Vi är fortfarande "små och få" och behöver göra allt för att höras och synas. Ingen annan kommer att eller förmår höja logopedrösten som vi. Bättre att göra något i liten skala än inte alls. Se till att vara representerade (SRAT) i samverkansgrupper på verksamhetsnivå i region och kommun. Börja som ledamot i lokalförening. Och förstås: Gå samman och starta lokalförening Logopedförbundet om sådan inte finns redan.

Medlemsenkät

MED FOKUS PÅ ARBETSMILJÖ OCH KOMPETENSUTVECKLING

Under våren 2025 genomförde Logopedförbundet en medlemsenkät som framför allt berörde arbetsmiljö och möjligheterna till kompetensutveckling. Genom att få ökad insikt i medlemmarnas arbetsförhållanden kan förbundsstyrelsen och lokalföreningarna bättre prioritera förbundets arbete. Resultaten kan också användas i mötet med beslutsfattare och kontakt med media.

Svarsfrekvensen var blygsam, av cirka 2500 medlemmar var det drygt 800 totalt som medverkade, vilket givetvis medför att det är svårt att dra några generella slutsatser av resultaten. Eftersom inga frågor var obligatoriska varierar det exakta antalet svarande mellan olika frågor och ligger oftast på omkring 600 respondenter per fråga.

Arbetssituationen generellt

Hälften av respondenterna anser sig vara ganska nöjda med sin nuvarande arbetssituation och en dryg femtedel är mycket nöjda. Drygt 10 % anger "varken eller" som svar och resterande är inte särskilt nöjda eller inte alls nöjda med arbetssituationen. Vid en mer specifik frågeställning kring inställningen till olika aspekter av arbetssituationen visar det sig, precis som i förbundets tidigare enkäter, att det som logopeder uppskattar mest med arbetet är mötet med patienter/klienter (drygt 90 % ganska eller mycket nöjda) och anhöriga (85 % ganska eller mycket nöjda) tätt följt av det kollegiala stödet (84 %). När det gäller organisation och ledarskap,

är mer än hälften ganska nöjda eller mycket nöjda (52 % respektive 63 %).

Bristande karriärmöjligheter

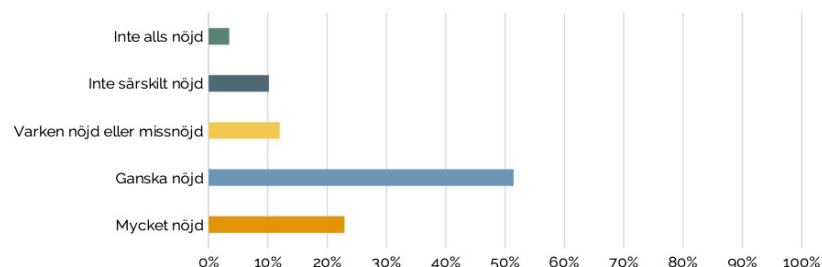
Det man är mest missnöjd med är de ekonomiska resurserna och de (bristande) karriärmöjligheterna. Tydlig förbättringspotential verkar föreligga även när det gäller samordning, yrkets status och bemanning, där mer än hälften av respondenterna är missnöjda eller har angett svaret

"varken-eller". Avseende bemanning, administrativt stöd, kompetensutveckling och logopedyrkets status är det också mindre än 50 % som är nöjda.

Arbetsbelastning

Nästan hälften av respondenterna som anger att arbetsbelastningen är hög och att man knappt hinner med sina arbetsuppgifter. Det är 14 % som upplever sig ha en arbetsbelastning där man inte hinner med sina

Generellt, hur nöjd är du med din arbetssituation?

På frågan "Generellt, hur nöjd är du med din arbetssituation?" svarade 659 personer och 164 hoppade över. 3,5 % var inte alls nöjda, 10 % inte särskilt nöjda, 12 % varken nöjda eller missnöjda, 51,5 % var ganska nöjda och 23 % mycket nöjda med sin arbetssituation.

arbetsuppgifter. Närmare hälften av deltagarna anger att man upplevt ökad stress som en konsekvens av hög arbetsbelastning och en fjärdedel upplever att arbetsbelastningen gör det svårare att göra ett bra jobb.

Byta jobb?

För att det ska vara attraktivt att fortsätta arbeta som logoped så behövs fler karriärvägar - och att någon faktiskt är villig att betala för logopeders kompetens.

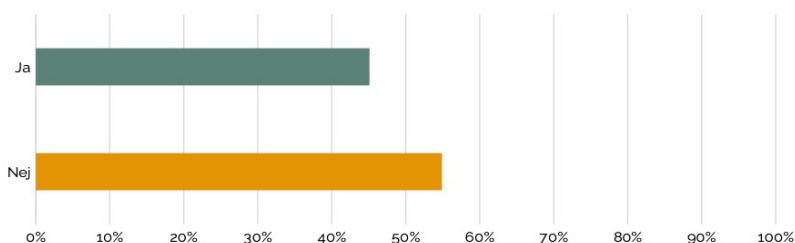
På frågan om man allvarligt övervägt att söka en annan logopedtjänst är det 45 % som svarar ja, alltså nästan hälften av respondenterna. För de som funderat på att söka ett annat logopedjobb anges bland annat lön, arbetsbelastning/produktionskrav, bristande ledarskap och organisatoriska förutsättningar som anledningar, men även önskemål om att få arbeta med andra patientgrupper och att vidareutvecklas mer generellt. Att slippa pendla eller av andra anledningar byta ort är andra bakomliggande skäl till önskemål om att byta tjänst.

Jag tror att många som arbetat över 10 år som logoped känner att det blir mycket slentrian.

Lämna logopedin?

En så pass stor andel som dryga 40 % har allvarligt övervägt att byta bana helt och istället göra något helt utanför det logopediska området. Även här anges framför allt den låga lönen i förhållande till de krav som ställs på logopeder. Etisk stress, arbetsbelastning, låg status och en oro för att hålla ett helt yrkesliv är andra faktorer som lyfts. Dåliga utvecklingsmöjligheter och bristande eller obefintliga karriärvägar inom yrket nämns också i frisvaren som anledningar att lämna logopedin. Se graf ovan till höger.

Har du under det senaste året någon gång allvarligt övervägt att söka ny tjänst (inom det logopediska fältet?)

På frågan "Har du under det senaste året någon gång allvarligt övervägt att söka ny tjänst (inom det logopediska fältet)?" svarade 663 personer och 160 hoppade över. 45 % av respondenterna svarade ja på frågan. 55 % svarade nej.

Vill jag gå upp i lön eller förnya mig på arbetsplatsen så behöver jag göra något annat än att vara logoped.

Flera nämner i frisvar att man är trött på att andra yrkesgruppers men även chefers kunskap om logopedi är bristande. Rektorer är en grupp som får uttalad kritik. Andra faktorer som gör att man funderar på att byta bana är bland annat önskemål om ökad flexibilitet, till exempel i form av möjligheten att jobba på distans, men även bristen på logopedtjänster att söka på specifika orter och/eller i specifika regioner.

Om jag behöver byta jobb och bo kvar på min nuvarande bostadsort så behöver jag troligtvis lämna logopedin.

Logopedförbundets kommentarer

Kerstin Wiström: Trots den låga svarsfrekvensen så kan vi ändå se tydliga tendenser, och det är oroväckande att så många överväger att lämna

yrket. Anledningarna till det är dock inget nytt, "arbete ska löna sig" är en av SRAT:s paroller av en anledning. Lönen måste upp, som för många professioner inom vården. Det är också minst lika viktigt att arbetsmiljön tas på större allvar, logopeder är värda en rimlig arbetsbelastning och möjlighet till kompetensutveckling. Nu väntar vi på besked från regeringen om förslaget att Socialstyrelsen tar över vår specialistordning, vilket i sin tur leder till en struktur med ST-tjänster för logopeder. Det kan göra stor skillnad för vår kompetensutveckling men såklart också för vår lön. Men på generell front så gäller det att vi fortsätter att engagera oss fackligt, att vi hörs på både lokal och nationell nivå. Vi måste synas för att prioriteras. Detta kan för övrigt sammanfattas med ett av frisvaren från en av respondenterna:

Vi behöver vara fler som engagerar oss fackligt. Det är viktigt och meningsfullt!

SIGNE TONÉR

Jerker Franzén

Fackligt engagemang

- om viljan att kunna att förändra och skapa sammanhang genom fackligt arbete

Tidigt i sin logopedkarriär kom Jerker Franzén i kontakt med fackligt arbete och idag arbetar han 50% fackligt på olika nivåer. Han lyfter bland annat fram vikten av att känna gemenskap som yrkesgrupp och att påverkansarbete är något långsiktigt som kräver tålamod.

TEXT: MAJA JÄGERVALL BILDER: PRIVATA

När Jerker Franzén närmade sig 25 års ålder bestämde han sig för att han behövde komma fram till vad han ville bli. Han hade tidigare pluggat ekonomi men kände till slut att det nog inte var det som han verkligen ville göra. När han bläddrade igenom en utbildningskatalog från Linköpings universitet fastnade han för det som stod om logopedyrket och bestämde sig för att söka. På den vägen blev han logoped och efter sina studier började han sin logopediska bana på Danderyds sjukhus. Det var även där som han upptäckte det fackliga arbetet.

– Jag var suppleant i samverkansgruppen och fick hoppa in ibland. Då hamnade jag i forum där jag upptäckte att min röst faktiskt räknas vilket kändes givande, berättar Jerker.

Ökat fackligt engagemang

Efter nästan tio år i Stockholm flyttade han och

familjen till Östergötland. Där fanns det en ledig plats som fackligt förtroendevald på grund av en kollegas föräldraledighet och där tog det fackliga engagemanget fart på riktigt.

Det visade sig att han fick en hel del att stå på grund av stora problem med arbetsmiljön på arbetsplatsen och han blev naturligt en drivande person i det arbetet.

– Jag fick som facklig representant sätta mig in i en hel del på kort tid och ta kontakt med både högre chefer inom regionen samt tjänstemän på SRAT, berättar han.

Han beskriver den perioden som jobbig för alla drabbade men samtidigt att det för honom personligen var en språngbräda ut i det fackliga arbetet och vad det kan innebära.

– Jag knöt kontakter med personer inom region och fackförbund som ledde till att jag fick förfrågningar om andra fackliga uppdrag som jag tackade ja till, berättar han.

"Då hamnade jag i forum där jag upptäckte att min röst faktiskt räknas vilket kändes givande."

Han hade ett tag känt att han ville göra något mer än att "bara" vara logoped och det blev då naturligt att han började ägna mer tid åt det fackliga arbetet.

Uppdrag på olika nivåer

I nuläget har Jerker 50 % facklig tid, resten av sin arbetstid arbetar han som klinisk logoped. Variationen i arbetet ser han som mycket positivt och han tycker om att gå på olika sorters möten då det ger honom energi att vara en del av olika sammanhang i sin arbetsvardag.

Jerkers råd till den som vill starta eller vill engagera sig i en lokalförening

- Sätt en rimlig ambitionsnivå för att styrelsen ska hålla över tid.
- Var ärliga med varandra om vad som är möjligt. Alla behöver inte ge lika mycket av sin tid hela tiden.
- Samla in önskemål om fokusområden och sälla sedan bland dem.
- Engagera även fler än styrelsen vid behov i till exempel arbetsgrupper.

Jerker Franzéns fackliga uppdrag är delat mellan olika samverkansnivåer: nationellt, regionalt och lokalt. Han tycker att alla nivåer har sin charm.

En vanlig vecka för Jerker

- **Måndag:** Distansarbete större delen av dagen. Läser in mig på olika avtal och regler kring vissa frågor, förbereder onsdagens politikerdialog med styrande politiker i regionen, avstämning för löneöversynen samt svarar medlemmar som har inkommit med diverse fackliga ärenden. Senare under dagen digitalt SACO-rådsmöte där jag är representant för SRAT.
- **Tisdag:** Kliniskt arbete på mottagningen, främst med stamningspatienter.
- **Onsdag:** Först avstämning med förhandlingschefen samt HR-ansvariga på regionen angående löneöversynen och genomgång av den enkät som jag skickat ut till våra medlemmar om löneöversynen. Senare på dagen fysiskt möte med politiker tillsammans med arbetsgrupp bestående av logopeder.
- **Torsdag:** Kliniskt arbete på mottagningen.
- **Fredag:** Samverkansgrupp på ÖNH hela förmiddagen tillsammans med representanter från arbetsgivaren samt fackliga representanter från andra fackförbund. På eftermiddagen fortsatt fackligt arbete blandat med kliniskt arbete.

Han delar sitt uppdrag mellan olika samverkansnivåer. Dels på verksamhetsnivå på sin arbetsplats och dels som representant för SRAT i regionens SACO-råd. Han har även fått uppdraget som sammanställare i sitt län för SRAT centralt och han har ett av tre mandat för SRAT i Akademikeralliansens bestämmande organ.

– Det är roligt att få samverka både nationellt, regionalt och lokalt. Alla nivåer har sin charm, säger Jerker.

Han beskriver också att han har en fördel i att han finns med på olika nivåer då de ofta kan tangera varandra i aktuella frågor. Han kan då lättare ha en förståelse och förkunskaper om det som till exempel arbetsgivarrepresentanten vill diskutera i ett specifikt sammanhang.

Vikten av att skapa en gemenskap

– Det är viktigt att visa för medlemmarna att de

Jerker menar att fackligt engagemang är roligt och viktigt, men också tålamodskrävande.

inte är ensamma. Ett av mina mål är att skapa en känsla av gemenskap och att vi kan påverka tillsammans, säger Jerker.

Förra året var Jerker med och startade en lokal-förening för Logopedförbundet i Östergötland just för att kunna samla alla logopeder i länet. De har försökt sätta en rimlig ambitionsnivå för sitt ideella arbete i styrelsen och bjuder även in andra logopeder till arbetsgrupper beroende på vad de ska fokusera på.

– Vi bestämde att Logopedförbundet ska synas mer i Östergötland, det kändes som en naturlig början på det fackliga arbetet på lokalföreningsnivå, berättar han.

Det fackliga arbetet framöver

– Jag skulle kunna prata hur länge som helst om lön. Det är en av de frågor jag jobbar mycket med, berättar han. Vi är ju en liten yrkesgrupp och det är både till för- och nackdel i den frågan. Först och främst är det viktigt att alla får möjlighet till ett individuellt lönesamtal och bra motiveringar till lönesättning. Där är vi tyvärr inte än.

Andra frågor som Jerker är med och driver just nu och framöver i höst handlar om bland annat kompetensförsörjning och kompetensstegar och det som SACO-rådet i regionen fokuserar på. Han är även delaktig i de individärenden som dyker upp där medlemmar behöver stöd av SRAT.

Vikten av att engagera sig fackligt

Till den som funderar på att engagera sig fackligt

"Jag har lärt mig att påverkansarbete är ett långsiktigt arbete. Man får jobba på och förr eller senare träffar man någon som man kan påverka till att en förändring sker."

vill Jerker säga att det är ett roligt och viktigt uppdrag. I och med att region och kommun har uppbyggda former för samverkan får man ett mandat som Jerker beskriver är rätt häftigt. Det är positivt att man tar chansen att påverka. Det finns alltid

förändringar att driva även om man är på en bra arbetsplats. Det är bra att ha några frågor som man är intresserad av och som kan föda ett engagemang. Det är dock även viktigt med tålmod poängterar han.

– Jag har lärt mig att påverkansarbete är ett långsiktigt arbete. Man får jobba på och förr eller senare träffar man någon

som man kan påverka till att en förändring sker.

Även om intervjun sker via zoom känner man Jerkers engagemang genom skärmen. Han brinner för det han gör och det märks att det är rätt person på rätt plats, eller platser om man ska vara petig. Förhoppningsvis kan han inspirera någon till att ta steget in i den fackliga världen. För som Jerker säger, att få ett mandat och en röst i ett större sammanhang som samverkan – det är rätt häftigt ändå. ■

Tips?

Har du förslag på någon eller några spännande logopeder som vi borde intervjua i "Mötet"? Maila till logopeden@logopedforbundet.se

Facklig ordlista

SACO: Centralorganisation för 21 fackförbund som samlar yrkes- och examensutbildade akademiker.

SACO-råd: En samverkansform för de flesta SACO-förbund som är verksamma i Region Östergötland.

Akademikeralliansen: Ett samarbete mellan 16 fackförbund inom Saco som tillsammans förhandlar med arbetsgivare i kommuner och regioner.

SRAT: Ett fackförbund för personer som har högre utbildning och arbetar i en samhällsbärande bransch.

SRAT sammankallande: En person från varje region som samordnar SRAT:s fackliga arbete i regionen.

Lokalföreningar: En viktig länk mellan medlemmarna och förbundets styrelse och har en viktig roll vad gäller lokal opinionsbildning.

TAKK och barn med autism

ATT GÖRA MEDVETNA VAL MED GRUND I FORSKNINGEN

Zhiwar Eskandaris masterarbete behandlar insatser med TAKK (Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation) till barn med autism. I sin uppsats granskade han 12 studier och drog slutsatsen att vi logopeders behöver göra medvetna val med grund i forskningen.

Under pandemin förändrades mycket inom vården – inte minst hur vi arbetar. Det var då jag, under min tid på habiliteringen, började fundera över något som ofta förbryllade mig. Varför var det så få vårdnadshavare som uppgav att deras barn med autism börjat kommunicera med tecken efter avslutad TAKK-kurs?

Många barn med autism introduceras tidigt för alternativ och kompletterande kommunikation (AKK), eftersom de inte utvecklar talat språk i förväntad takt. En betydande andel förblir minimalt verbala eller helt utan tal. I Sverige är en av de mest etablerade AKK-formerna tecken som stöd, eller TAKK.

Forskning visar att TAKK kan stödja inlärning av ord och stärka språkförståelsen. Det är därför inte förvånande att TAKK ofta rekommenderas när barn uppvisar språkliga svårigheter. Förutom att stödja förståelsen hoppas vi ringar på vattnet, att barnen ska använda dessa tecken för att uttrycka sig själva. Men fungerar det alltid så?

Som logopeders talar vi ofta om vikten av evidensbaserade insatser. Den senaste systematiska litteraturoversikten om TAKK för barn med autism publicerades 2006 – samma år som Carola vann Melodifestivalen med *Evighet*. Författarna, Schwartz och Nye, drog slutsatsen att det fanns begränsat stöd för att TAKK förbättrar kommunikationsförmågan hos barn med autism.

I mitt masterarbete (Eskandari, 2025) genom-

förde jag därför en scoping-review, med syftet att kartlägga forskningsläget kring TAKK för barn med autism. Syftet var att lyfta fram individuella och miljömässiga faktorer som kan påverka hur barn tillägnar sig tecken, och därigenom ge stöd för logopeders bedömning kring när och hur TAKK bör rekommenderas.

Tolv studier publicerade mellan 1999 och 2018 granskades, främst från USA, Australien och Nya Zeeland. Trots att de spänner över nästan tre decennier var antalet förvånansvärt litet – något som i sig pekar på kunskapsluckor.

En viktig slutsats var att barnets förmåga att imitera handrörelser – handmotorisk imitation – tycks vara avgörande för om barnet börjar använda tecken. Många barn med autism har svårigheter

med imitation och motorik, vilket gör TAKK mindre effektivt för vissa. I flera studier såg man att barn utan denna förmåga föredrog och påvisade större effekt vid inlärning av andra former av AKK, som att kommunicera med bilder (PECS) eller med hjälp av kommunikationsplatta. Det framgår också att sannolikheten för att barnet kommer att använda ett visst AKK ökar när barnet självt får vara delaktigt och prova olika alternativ, som en del av kartlägg-

ningen av vad det föredrar.

Vilka tecken som lärs ut spelar också roll. Tecken som är ikoniska – alltså liknar det de symboliserar – är ofta lättare att förstå och lära.

"Syftet var att lyfta fram individuella och miljömässiga faktorer som kan påverka hur barn tillägnar sig tecken, och därigenom ge stöd för logopeders bedömning kring när och hur TAKK bör rekommenderas."

Tecken som är direkt kopplade till barnets intressen och behov, som leksaker eller aktiviteter, visade sig också vara mest motiverande. Även om majoriteten av studierna lärde barnen specifika tecken förekom ett fåtal studier där man valde att använda sig av det ospecifika tecknet "mer" för att begära olika föremål och aktiviteter. Genom att i stället lära barn specifika tecken för saker och ting i omgivningen ökar vi både barnets ordförråd, samtidigt som vi ökar sannolikheten för att den vuxne kan förstå och bemöta barnets kommunikation. För när man står i hallen en hektisk tidig måndagsmorgon och barnet tecknar "mer", kan det vara allt från det älskade gosedjuret i tvättmaskinen till att få leka i parken.

Vem som utför TAKK-insatserna varierar. I Sverige sker de oftast via habiliteringen i samarbete mellan logoped, vårdnadshavare och förskola/skola. I de granskade studierna genomfördes dock insatserna främst i skolmiljö, där vårdnadshavarna sällan deltog – något som skiljer sig från vårt arbetssätt, där vårdnadshavarnas delaktighet är avgörande.

Sammanfattningsvis visar översikten att TAKK inom ramen för en språkstödande insats inte per automatik leder till att barnet aktivt börjar använda tecken funktionellt. Tankarna för mig till Flourtanten på 60-talet. En förebyggande insats som var till stor hjälp för många barn att förebygga karies, men som inte lagade några hål. Utgångspunkten måste vara att barnet kan tillägna sig TAKK aktivt och att denna form av AKK anses vara överlägsen andra former.

Därför behöver vi som logopeder göra medvetna val grundade i forskning. Det kräver att vi noggrant kartlägger barnets motorik, imitationsförmåga, språkliga nivå och motivation – och att vi väljer tecken som är meningsfulla i barnets vardag.

ZHIWAR ESKANDARI

Scanna QR-koden för att läsa hela masterarbetet.

FOTO: PRIVAT

Tre frågor till författaren Zhiwar Eskandari...

Har ditt arbete påverkat hur du själv arbetar kliniskt som habiliteringslogoped?

Jag arbetar numera på Sveriges största specialskola för barn med grav språkstörning. Studien har lett till mer medvetna samtal med lärarna om syftet med TAKK. Om målet inte är att TAKK blir barnets kommunikationssätt, utan att målet snarare innebär att stötta språkförståelsen och inläring av nya ord bör vi mäta just det – inte antalet producerade tecken. Om syftet däremot är att etablera tecken som barnet själv använder behöver vi mäta just antalet självständigt producerade tecken.

Har du funderingar på fler områden inom habiliteringen som bör göras till föremål för liknande översyn? Har du planer på att fortsätta forska inom AKK?

SBU har nyligen publicerat en internationell översikt om AKK för barn med AST och intellektuell funktionsnedsättning. Det finns däremot ett fortsatt stort behov av fler svenska översyner eftersom förutsättningarna skiljer sig mellan kulturer. Jag hoppas att i framtiden kunna forska vidare inom AKK och habilitering.

Borde det utformas ett standardiserat sätt för hur logopeder utreder möjligheten att tillägna sig TAKK, och vidare hur man lär ut?

Ja. En noggrann kartläggning av barnets färdigheter och motivation kan ge tidigare tillgång till funktionell kommunikation och öka barnets och familjens livskvalité. Ofta saknas tydliga manualer för TAKK. En av studierna i mitt arbete, Tincani (2004), beskriver ett systematiskt tillvägagångssätt för hur logopeder kan undersöka förutsättningarna och stegvis introducera TAKK på ett strukturerat sätt.

CHATTANOOGA®

VITALSTIMNORDIC.COM

Optimera Dysfagibehandlingen med Chattanooga VitalStim Plus!

Chattanooga VitalStim Plus – den effektiva och beprövade kompletterande metoden för oralmotorisk träning vid dysfagi och sväljsvårigheter! Era patienter förtjänar det bästa.

Chattanooga VitalStim Plus

Kompletterande metod

Integrera VitalStim Plus som ett komplement till er nuvarande rehabiliterande interventioner som exempelvis oralmotorisk träning.

Evidensbaserat

VitalStim Plus är grundad på omfattande forskning och stöds av systematiska översikter. Det är en beprövad metod som bygger på vetenskap och bevisade resultat.

Visuell och hörbar feedback

Genom NMES (neuromuskulär elektrisk stimulering) och sEMG Biofeedback ger VitalStim Plus era patienter konkret feedback under sväljövningar och förstärker den neuromuskulära signalen.

Kliniskt validerad

Certifierat och används av över 1100 terapeuter i Danmark, allt från rehabilitering på Rigshospitalet till inom kommunal vård. Beprövad och erkänd metod internationellt.

En pålitlig resurs

Hjälper era patienter på deras resa mot en bättre sväljfunktion. Att lägga till NMES (neuromuskulärelektrisk stimulering) till sväljterapi ökar signifikant effektiviteten av behandlingen.

CERTIFIERINGSKURS:

14 oktober, heldag
Göteborg (Kungälv Sjukhus)
Anmälan till:

elisabeth.andersson@enovis.com

Kontakta din produktspecialist

Helene Garpefors

0730 43 70 20
helene.garpefors@enovis.com
Stockholm, Uppsala, Örebro
Västernorrland, Gävleborg

Hugo Eriksson

0763 11 28 22
hugo.eriksson@enovis.com
Blekinge, Kalmar, Skåne, Halland
Kronoberg, Jönköping, Norrbotten

Elisabeth Andersson

0702 09 71 19
order.nordic@enovis.com
V. Götaland, Dalarna, Västmanland
Värmland, Södermanland, Östergötland
Gotland, Västerbotten, Jämtland

Studier:

1. Alamer, A., Melese, H., & Nigussie, F. (2020). Effectiveness of Neuromuscular Electrical Stimulation on Post-Stroke Dysphagia: A Systematic Review of Randomized Controlled Trials. *Clinical interventions in aging*, 15, 1521–1531. <https://doi.org/10.2147/CIA.S262596>
2. Chen, Y. W., Chang, K. H., Chen, H. C., Liang, W. M., Wang, Y. H., & Lin, Y. N. (2016). The effects of surface neuromuscular electrical stimulation on post-stroke dysphagia: a systemic review and meta-analysis. *Clinical rehabilitation*, 30(1), 24–35. <https://doi.org/10.1177/0269215515571681>
3. Crary, M. A., Carnaby Mann, G. D., Groher, M. E., & Helseth, E. (2004). Functional benefits of dysphagia therapy using adjunctive sEMG biofeedback. *Dysphagia*, 19(3), 160–164. <https://doi.org/10.1007/s00455-004-0003-8>

Artikel 1-3: The authors declare there is no conflict of interest

ENOVIS/DJO Nordic AB | Murmansgatan 126 | 212 25 Malmö | 040 39 40 00 | ENOVIS.se

NÄTVERKSTRÄFF FÖR Logoped i skola och förskola

Nyutexaminerad eller logoped sedan länge? Nyfiken logopedstudent? Egenföretagare som vill träffa logoped eller logoped inom regionen som vill jobba inom förskola & skola?

Inspireras av innehållet:

- Hur kan vi utvecklas att tänka kring logopedrollen i förskola & skola?
- Forskning inom läsning och särskilt språkutvecklande bokprat
- Träffa logoped i förskola och skola under nätverksdagar med föreläsningar, diskussioner & mingel

Mer information

Vad: Nationell nätverksträff för logoped i skola och förskola

Var: Gävle 12-13 mars 2026

Anmälan: Håll utkik i förbundets kanaler.

Kontakt: elin.hallholm@edu.sandviken.se

Logopedstudentdagarna 2025

UPPSALA 10-11 OKTOBER

Snart är det dags för årets upplaga av Logopedstudentdagarna, även känt som Logodar. Detta är ett lärorikt och roligt tillfälle för logopedstudenter från olika lärosäten i landet att träffas på ett och samma ställe. Helgen börjar redan på fredagen med mingel och på lördagen får vi ta del av inspirerande föreläsningar inom olika logopediska områden, exempelvis en föreläsning om oralmotorik med Anita McAllister och en föreläsning om stamning med Tove Selvåg Drott. Det blir också årsmöte med val av ny styrelse till studentsektionen för nästa verksamhetsår. På lördagskvällen avslutas Logodar med nationssittning i sann Uppsalaanda. Mer information om eventet kommer att släppas på instagram: @logopedforbundetstudent

LOGOPEDFÖRBUNDETS STUDENTSEKTION

Föräldrastöd på flera språk

– UTVECKLINGSARBETE INOM BARNLOGOPEDIN I REGION SÖRMLAND

I Region Sörmland har logopeder varit med och tagit fram digitala utbildningar samt informationsfoldrar, på svenska, arabiska, tigrinja och somaliska, som beskriver språkstörning, logopediska insatser och ger råd om språkliga förmågor. Detta för att kunna ge förbättrade insatser till flerspråkiga familjer med likvärdig vård i fokus.

I Region Sörmland har vi tagit fram digitala utbildningar och skriftligt material på arabiska, tigrinja och somaliska för att stärka föräldrastödet till flerspråkiga familjer med målet likvärdig vård. Syftet är att fler föräldrar ska få tillgång till kunskap om språkstörning, samspel och AKK på sitt eget språk och på så sätt få bättre förutsättningar att stötta sina barn.

Ett tydligt behov av information på hemspråk

Flerspråkiga familjer vill förstå och hjälpa sina barn, men språkbarriärer kan ibland vara ett hinder för att ta del av

våra insatser. För att även dessa familjer ska få samma stöd som enspråkiga, ville vi erbjuda mer än information via tolk. Vi såg behovet av ett enhetligt material som kan användas hemma, på sitt hemspråk och när det passar familjen.

Projektmedel som möjliggjorde mer jämlik vård

Våren 2024 utlyste Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd statsbidrag för att stärka föräldrastödet. Vi ansökte och fick medel för att skapa vårt flerspråkiga materialpaket på arabiska, tigrinja och somaliska. Med

Projektgruppen från vänster: Andrea Wallenberg, Julia Berglund, Linnéa Johansson och Tina Lindeberg (chef).

projektstödet kunde vi planera, skriva, översätta och producera materialet. Målet var att informera och stärka föräldrar i deras roll som språkliga förebilder och kommunikationspartners.

Föräldrautbildningar på flera språk

En av projektets största vinster var möjligheten att skapa föräldrautbildningar med inspelat tal på varje språk. Våra manus spelades in av professionella inläsare, så att föräldrar kan ta del av utbildningarna utan tolk. Utbildningarna riktar sig till föräldrar till barn med samspelssvårigheter, språkstörning eller behov av AKK.

Informationsfoldrar som stöd i vardagen

Vi tog fram tio informationsfoldrar i identiska versioner på svenska, arabiska, tigrinja och somaliska. De beskriver språkstörning, logopediska insatser och ger råd om språkliga förmågor som ordförråd, grammatik, berättande och

samspel. Föräldrarna får konkreta tips för att stötta sitt barn hemma. Foldrarna är tillgänglighetsanpassade, professionellt formgivna och kan användas både som tryckt material och i digital form.

Vi delar gärna med oss

Vi vet att behovet av material på hemspråk finns i hela landet, och delar gärna med oss till andra logopedverksamheter. Vår förhoppning är att fler barn ska få det stöd de behöver och att fler föräldrar ska känna sig trygga, delaktiga och välinformerade. Vill du ta del av foldrarna är du varmt välkommen att kontakta: tina.lindeberg@regionsormland.se

ANDREA WALLENBERG
JULIA BERGLUND
LINNÉA JOHANSSON
TINA LINDEBERG

Nordic Aphasia Conference

- EN SAMMANFATTNING

Kajsa Söderhielm har deltagit i Nordic Aphasia Conference som hölls i Uppsala innan sommaren. Hon noterar bland annat ett utökat holistiskt synsätt på afasirehabilitering och att flera forskare betonar vikten av att kombinera flera forskningsmetoder.

I början av juni möttes logopeder från 22 länder i Uppsala för att ta del av Nordic Aphasia Conference. Konferensen som hålls vartannat år i ett av de nordiska länderna anordnades i år av en svensk arbetsgrupp ledd av professor Ellika Schalling från Uppsala universitet. Programmet var fullmatat och för den intresserade finns alla abstract att ladda hem från nordicaphasia.com.

Som inledning talade professor Madeleine Cruice från City St George's University of London om vikten av nyfikenhet och om modet att kritiskt granska den egna forskningen och söka svar också inom andra discipliner. Innehållet i anförandet speglade väl de inriktningar inom aktuell forskning som kunde skönjas i programmet: ett tydligare fokus på samskapande av interventioner, en fördjupad syn på metoder för utveckling och utvärdering samt ett holistiskt tänkande kring livet med afasi.

Alltmer forskning om interventioner görs nu tillsammans med gruppen som lever med afasi, i linje med det internationellt ofta citerade slagordet "Inget om oss utan oss". Här lyftes bland annat fram att samskapande forskning kan sätta fokus på nya frågor. Bland projekt som presenterades på konferensen fanns flera som tagit steget vidare från att studera individuell behandling till att undersöka och försöka påverka livet med afasi i vidare bemärkelse. Ett exempel som presenterades av Madeleine Cruice är interventionen COM-STAR (Communicating in STroke cAre and Rehabilitation) där en nationell utbildning om afasi för vårdpersonal i Storbritannien. Projektets intention är att stötta vårdpersonal i att gå från kunskap om kommunikationsstrategier till faktiskt användning av dem. Här lutar sig forskarna mot teorier om beteendeförändring. Bland andra exempel på samskapade interven-

tioner fanns Communication Connect, ett australiensiskt samarbete som inriktas på att skapa en AI-stödd plattform för personer med afasi, deras närstående samt professionella inom vården. Syftet med plattformen är att öka möjligheten att själv vara engagerad i sin rehabilitering och att bryta social isolering för personer med afasi. Närståendebiten är uppbyggd kring att identifiera behov och möjligheter till stöd för den som lever nära någon med afasi. Delen för professionella stöttar bland annat i att åstadkomma personcentrad afasirehabilitering. Mycket av den

samskapande forskningen bedrivs i Australien. Där har också kunskap samlats om hur forskningsengagemang kan möjliggöras trots kommunikationsbarriärer till följd av afasi. Lisa Aanemat, University of Queensland, presenterade arbetet och betonade bland annat vikten av långsiktiga relationer, flexibel anpassning av material

och av att erbjuda möjligheter att delta på olika sätt, både på plats och i onlineformat.

Ett annat exempel på holistiskt synsätt inom afasirehabilitering rapporterades från närmare håll. I Danmark leder Jytte Isaksen från University of Southern Denmark det tvärprofessionella arbetet med att samskapa en intervention för familjer med hemmavarande barn där en förälder har afasi. Den inledande fasen har kartlagt behovet genom intervjuer och workshops samt en systematisk litteratursökning. Där framkom vikten av att aktivt söka upp familjer, behovet av kommunikationspartnerträning och vikten av att få känna social tillhörighet. Ett annat resultat var förändringen av aktivitetsmönster och roller inom familjer som lever med afasi. Utifrån underlaget arbetar de olika intressegrupperna inom projektet nu vidare med att ta fram en systematisk intervention. Forskning inom

"Ett tydligare fokus på samskapande av interventioner, en fördjupad syn på metoder för utveckling och utvärdering samt ett holistiskt tänkande kring livet med afasi."

området barn och familjer bedrivs också vid Oslo Metropolitan University där Helene Killmer m.fl. har undersökt hur afasi påverkar föräldrarollen. I studien har interaktion mellan föräldrar med olika grad av afasi och deras barn studerats. Även här framkom vikten av att stärka fokus på gemensamma aktiviteter och av att involvera barnperspektivet i rehabilitering. En annan erfarenhet som lyftes fram var nyttan av att kombinera fynd från samtalsanalys med rapporter om självupplevd erfarenhet.

Kombinationen av flera olika forskningsmetoder i utveckling och utvärdering av interventioner framhölls av flera av konferensens talare, bland annat Madeleine Cruice som i det avslutande panelsamtalet lyfte vikten av ett kritiskt förhållningssätt och av att låta metoden följa forskningsfrågan. Flera projekt som presenterades under konferensen följer det brittiska Medical Research Councils riktlinjer för utveckling och utvärdering av komplexa interventioner. I riktlinjerna beskrivs en systematisk process för att ta fram ny behandling där vikten av såväl teoretisk förankring som genomförbarhet lyfts fram. I den tidiga utvecklingsfasen ingår att undersöka en interventions genomförbarhet och acceptansen hos den tänkta mottagargruppen. Ett exempel på detta som presenterades var utvecklingen av interventionen CoCA - Confident Communication with Aphasia. CoCA är onlinebehandling

med fokus på att våga kommunicera trots språkliga svårigheter som har tagits fram vid University of Manchester. Interventionen är baserad på kunskap från en vetenskaplig sammanställning och utvecklats i samarbete med flera olika grupper, bland annat personer med afasi. En första utvärdering indikerar att modellen är genomförbar men har också lett till förslag på modifikationer inför testning i större skala. Ett intressant bifynd i analysen var att de mål som deltagarna valde att sätta för behandlingen var mycket varierande, vilket understryker behovet av att öka personcentrering inom afasirehabilitering. Kirstine Shrubsole från the University of Queensland bjöd på ytterligare ett exempel på systematiskt arbete för att skapa hållbara interventioner. Hon presenterade processutvärderingen för implementeringen av ett program för afasiterapi i hög dos. Studien bekräftade tidigare forskning om vikten av tydligt identifierade implementeringsstrategier som kan anpassas vid behov. Den kunskapen används nu i en större studie där interventionen ges i olika kontexter.

Utöver mängden av intressanta föreläsningar och posterpresentationen gavs också möjligheter att mötas på universitetsaulans soliga trappa och utbyta idéer. Diskussionens vågor gick höga och kanske blir resultatet av dessa samtal en del av nästa Nordic Aphasia Conference som kommer att gå av stapeln om två år i Norge.

KAJSA SÖDERHJELM

Vid Nordic Aphasia Conference i Uppsala presenterades fler forskningsprojekt som utvecklar interventioner tillsammans med gruppen som lever med afasi.

FOTO: LOGOPEDFÖRBUNDET

NY SPECIALIST

Emma Lindroos

är nybliven specialist inom område Sväljning med inriktning på sväljstörningar vid neurologiska sjukdomar, skador och tillstånd hos vuxna. Emma arbetar på Karolinska Universitetssjukhuset, Solna, sektion hälsoprofessioner, neuro och kognition.

1 Varför valde du att ansöka om specialistbevis?

Jag såg det som en möjlighet att sammanfatta och utveckla den erfarenhet och kunskap jag samlat på mig genom åren. Jag arbetade länge på Rehabiliteringsmedicinska universitetskliniken vid Danderyds sjukhus, och fick då chansen att jobba både brett och djupt med sväljsvårigheter efter hjärnskada. När jag bytte tjänst till Karolinska universitetssjukhuset 2023 breddade jag min inriktning mot demenssjukdomar och andra neurodegenerativa sjukdomar som jag arbetar med nu. Specialiseringen blev ett bra sätt att också fördjupa mig inom min nya tjänst.

2 Hur såg din väg till specialisering ut?

Jag hoppade på en 7,5-poängskurs i högskolepedagogik i verksamhetsförlagd utbildning 2014 och upptäckte att det var roligt att plugga på sidan om arbetet. Sedan dök det upp fler intressanta kurser, bland annat evidensbaserad sväljrehabilitering och neurovetenskap för logopeder i Uppsala. Efter ett par kurser insåg jag att jag kunde använda dem till en master, så jag sökte till KI:s kurs för masterexamensarbete i logopedi. Masterarbetet var enormt utvecklande, men samtidigt tungt att ro i land i en vardag med heltidsarbete och små

FOTO: PRIVAT

barn. Någonstans på vägen blev målet med masterarbetet att bli specialist, men det tog tid. Jag har gett upp och börjat om i flera omgångar.

3 Vad innebär specialistbeviset för dig konkret, exempelvis i form av ökat ansvar eller förändrade arbetsuppgifter?

Ingenting annat än en ny namnskylt än så länge. På sjukhuset pågår en översyn över specialisttjänster för hälsoprofessioner (där logopeder ingår), vad jag förstår.

Anna Lundblad

på Sahlgrenska Universitetssjukhuset är också nybliven specialist inom område Röst. I nästa nummer av tidningen kan du läsa mer om Anna.

ANNONS

Röstterapi enligt verbal instruktionsmodell (VIM)

Vårterminen 2026 | Avancerad nivå

7,5 hp | Studietakt 25%

Ansökningsperiod 15 september – 15 oktober

SAHLGRENSKA AKADEMIN

VERKSAMHETSPLANERING FÖR

Logopedförbundets styrelse

FOTO: MAJA JÄGERVALL

I månadsskiftet augusti och september träffades styrelsen under några intensiva dagar för att arbeta med Logopedförbundets verksamhetsplan. I verksamhetsplanen specificeras vad styrelsen ska arbeta med under kommande verksamhetsår. Genomgång av fokusfrågor, göra prioriteringar och sätta mål är viktiga delar i det arbetet. Det här blir det sista verksamhetsåret för nuvarande styrelse då Förbundsmötet hålls i maj nästa år.

Logopedförbundets styrelse. Stående från vänster: Petter Åström, Karin Nilsson, Wilma Lilja, Malin Sixt Börjesson, Kerstin Wiström, Anna Nilsson och Kajsa Söderhielm. Sittande: Karin Sjögren och Tove Moverare. Julia Andersson var frånvarande vid fototillfället.

LOKALFACKLIGT

Årsmöte i Östergötland

Logopedförbundet Östergötland höll årsmöte 20 maj. Logopedförbundets ordförande Kerstin Wiström deltog med en inspirationsföreläsning och man diskuterade föregående och kommande verksamhetsår. Lokalföreningens fokusfrågor för kommande år är påverkansarbete skollogopedi, sammanhållning i yrkeskåren, samarbete med logopedprogrammet samt utbyte med andra lokalföreningar.

LOKALFACKLIGT

Årsmöte i Örebro

Logopedförbundet Örebro län höll årsmöte i mitten av maj. Lokalföreningens fokusfrågor för kommande år är fortsatt påverkansarbete för logopeder i äldreomsorgen, logopeder i förskola/skola, att bevaka omorganisationen av paramedicinska professioner i regionen och omorganisationer på länets samtliga tre logopedmotagningar i regional regi samt barn- och ungdomsenheten nära vård. Styrelsen består av ordförande Yvonne Rinkeholt Kilström, sekreterare Jessica Bui och ledamot Pia Sjölund.

Kontaktuppgifter

Är du ny ledamot i din lokala styrelse eller har ändrat roll? Uppdatera dina uppgifter genom att logga in på srat.se. Information om lokalföreningar och lokalfackligt förtroendevalda på Logopedförbundets hemsida hämtas från medlemsregistret.

Scanna QR-koden för att nå information om lokalfackliga företrädare på Logopedförbundets hemsida.

Utforska fördelarna med TD Snap® Express

Språkligt stöd – hela vägen

TD Snap Express är en ny, temabaserad siduppsättning vår kommunikationsapp TD Snap. Den gör det enkelt att hitta rätt ordförråd och passar människor i alla åldrar och med olika kommunikationsbehov – särskilt de på en tidig kommunikationsnivå eller med begränsat stöd runt sig.

TD Snap Express ger möjlighet att utveckla språket och kan fungera som en väg in i TD Snap Core First. Tillsammans utgör de en livslång AKK-lösning – från första ord till ökad självständighet i språk, litteracitet och kognition.

Läs mer om TD Snap Express på se.tobiidynavox.com eller kontakta oss på sweden.sales@tobiidynavox.com för att boka ett möte med din regionsansvariga.